

A halhatatlanság ára a Ferencvárosban

Budapest, márc. 10.

(Saját tudósítónktól.) A Nemzeti Színház színpadáról mellbetaszít Madách kérdése:

— Miért kerestek messze szerecsent?!

Az értelem kivetett horogja ez. Fennakadunk rajta és egyszerre elfelejtjük, hogy a magyar riporter tizenöt esztendő óta a riportázs árnyékos oldalán küzködik. Elfordulunk a kolumbás külföldi riportortól és magunkratalálva újra lázverten rohanunk a magunk szenzációja után. Megállit a villanyrendőr rohanásunkban a körutak és az Üllői-út kereszteződésénél. Az öregedő éjszakában ott terpeszkedik előttünk 346 holdnyi területen a magyar világváros kilencedik kerülete, a Ferencváros. Laktanyák, bérkaszárnnyák sötét kötömbjei aluszák álmutat. Minden utcában autó szirénázik. A terekre tornyok varázsoltak középkori hangulatot. És az ég ezüst vándora egyformán megül, megpihen a tornyok keresztszén és csillagán. Egyetlen pillanattal átlátjuk a kerület képét márdartávtól.

Egy része a milliós metropolisz gyomrát táplálja vásárcsarnokai-val, tereivel és a közbiztonsággal. Más része épületeivel a főváros tragikus halottait fogadja be és tereli tovább. Néhány kórházépületben küzd az orvostudomány a veszendő élet megmentéséért. Irodalomban a kerületnek csak nagy emlékei vannak. A Nemzeti Színház épületében az Iparművészeti múzeum palotája képviseli. Szibra csak kettő van. Két bika a Vágóhid homlokzatán. Német véső alól kerültek ki. Színháza nincs, kávéházai és mozijai nem elsőrendűek. De van egy nagy üres telke a Dunaparton, az Elevátor közelében. A Gregersen-telekre kellene felépíteni a főváros téli cirkuszát. A cirkusznak ugyanis itt volna meg a fenntartó törzsközönsége és minden kerületből sokan jönnének

el megnézni Budapest helyénvaló kuriózumát.

Szvetenai fiskális két utcája

A Ferencváros multjából keressünk szenzációs és érdekes emlékeket. A kerület a 18. század utolsó évtizedében arra a termékeny ígéretre született, hogy aki a Kecskeméti-kaputól délre eső területen házakat épít, adómentességet élvez. 1792-ben keresztelték a trónralépő I. Ferenc király nevére és emlékére. Gyorsan épült és fejlődött a városrész, melynek polgárai közül Arany Jánost, Thaly Kálmánt és Biharit megelőzőleg a 19. század negyvenes éveiben Szvetenai Márton dr. fiskális már megszerezte a halhatatlanságot. Az ügyvéd nagy árat adott a halhatatlanságért. A mai Rádai-utcában egy kaszárnnyát 1200 forint és egy katonai őrtanyát 800 forint évi költséggel tartott fenn. A nagy árvíz idején megmentett embereket ápolta és segítette. A kerület külső részeiben pedig új utcák nyitására 6600 négyszögölnyi telket adta ingyen a városnak. Szvetenai Márton dr. adományaiért, cselekedeteiért csak halhatatlanságot követelt és azt kívánta, hogy két ujonnan nyitott utcát róla nevezzenek el. A magisztrátus salomoni bölcseséggel döntött, amennyiben a halhatatlanság szerelmesének nevét kettévágta és egyik felére a Szvetenai-utót, másik felére a Márton-utót keresztelte el. 1867-ben a koronázás után a nagy magyar fellángolásban bajbakerült a halhatatlanság. A Szvetenai-utót ugyanis a törökverő Szavoyai Eugén nevére akarták át keresztelni. Szvetenai Márton dr. egy évig küzdött az illetékes fórumok előtt a maga igazáért. És a bölcs korifeusok meghajoltak a fiskális argumentuma előtt. Belátták, hogy a messzi mult emlékeiért nem szabad feláldozni a friss történel-

met. Az utcák tehát még ma is Szvetenai Márton nevét viselik.

Boráros városbíró centenáriuma

A százesztendő Boráros-terén járunk már. Az Elevátor árnyéka rávetődik az elárvult villamos és autóbussz végállomásokra. Az éjszakában még nem látjuk, hogy a térről négy esztendő alatt új hidat akarnak átíveltetni a budai partra. Valamikor azt hitték, a tér azért kapta a Boráros nevet, mert a régi Pesten itt volt a bortermelők piaca. A tévedést már régen eloszlatták. A tér egykor a Fa-piac nevet viselte és csak ezernyolcszázharmincnyolcban keresztelték el Pest akkor elhunyt városbírójáról, Boráros Jánosról. Egy gondolatot hát megüljük a tér keresztelőjének első centenáriuma, felfrissítjük az egykori városbíró emlékét. Boráros János volt a régi Pest legnagyobb emberbarátja és egyik legműveltebb embere, mert a városbírói székéből latin, magyar, német és szlovák nyelven intézte a világvárosnak induló Pest ügyeit. A késő éjszakában nem tudunk kérdést intézni a főváros mai uraihoz. Nem tudjuk megkérdezni, miért nem írhattunk még egyetlen komünikét sem arról, hogy a tanács illetékes ügyosztálya a Boráros-centenárium előkészítésével is foglalkoznék? Már pedig a száz év előtti újságíró Boráros János haláláról azt jegyezte fel, hogy a gyászoló közönség a régi-posta-utcai lakásától a külső kerepesi templomig állt négyszeres sorfalat a temetés alatt. Reméljük, hogy nem ez a néhány nyomtatott sor lesz az emlékezés egyetlen bálványozása az egykori városbírónak a kerepesi templomban lévő kriptáján.

A régi és az új Ferencváros a maga kevert életét mindennap az egykori Soroksári, a mai Rádai-utcában éli. Itt mindennap elsodálkozhatik a járókelő, hogy a közlekedést minden baj nélkül bonyolítják le. Kétirányú autóbusszközlekedés, nagy autóforgalom. Ez az új Rádai-utca és ezzel keveredik el a régi Soroksári-utca szekérforgalma. Szekerek, teherkocsik veszélyeztetik minden percben az autóforgalmat. Igazán a csodával határos, hogy a sajtó a Rádai-utcaból nem jelentett még véres közlekedési szenzációt.

De a Ferencváros egykori hírei, a kocsmái verekedések is elmaradtak a napilapokból.

Tangószeread a Liliom-utcában

Ez az új helyzet szignatúrája a kerületben, mely valamikor a legsötétebb melléknevet viselte. A fehér asztalok mellett már hiába keressük a nagyvágók egészséges, piros arcát, a megfeszített hentesizmok sem félemlítenek már senkit. Nincs fehér kötény, nem lóg felette a hurkák, kolbászok és felvágottak jólismert diktatóri kése. A Liliom-utcai vendéglőbe, mikor bekerülünk, más kerületekből odatévedt vendégek és kerületbeli hivatalnokok üldögélnének. Zongora, hegedű, cintányér, dob, a házizenekar hangszeresze. Az animó-fiú itt is énekel időnként. Egyébként foxrottot, rumbát és néha tangót táncolnak.

Csendesen üldögélő pár asztalánál kaptunk helyet. A hangos beszédből megkapjuk a helyzetjelentést, a pár nem is valódi pár. Még csak nem is világtól elhúzódt szerelmesek. És nem a tánc szerelmesei. Az asszony egy kozmetikai intézet igazgatónője. A férj pedig csak az asszony családjának barátja, aki sürgős felkérésre kísérte el a vendéglőbe, mert baj van. A férj a kozmetikai műintézetből az asszisztensnővel, a szőke démonnal eltűnt. Az asszony mindjárt tudta, hogy csak a Liliom-utca jöhetett táncolni. És csakugyan. A férj a szőke démonnal nagyobb társaságban ül a mögöttünk lévő asztalnál. A nőnk farkasszemét néznek. Ebből még riport lesz!

A zenekar tangóba kezd. A férj a szőke asszisztensnővel kilép az asztalok közé és artistaügyességgel úgy táncol, hogy feleségének állandóan háttal fordít. Az animó-fiú énekel:

„Nem történt semmi... Csak elváltunk csendben...”

— Eppen mi ketten?! — csattan fel a kozmetikai műintézet igazgatónőjének hangja. Megsértett asszonyi büszkeségében kiegyenesedik. Keze már a söröspohár után nyúl. Hogy szabad utat engedjünk a pohárnak, lehajlítjuk ártatlan fejünket. Pillanatszerűen kinos csend. Azután minden folyik tovább. Az igazgatónő keserűségében nagyot húz a söröspohárból és levágja az asztalra.

— Nem érdemes... — suttogja világostalán a család barátja. — Én mondom, Lili, nem érdemes botrányt csinálni. Reggelre úgyis hazajön az ura.

Miért is kerestünk volna messze szerecsent... — tűnődünk az elmúlt éjszakán a ferencvárosi utcán. Az Örökimádás templomában már hajnalra harangoznak.

Zádor Tamás